

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

**Циклова комісія економіки, соціально-гуманітарних та
фундаментальних дисциплін**

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

**з навчальної дисципліни «Історія України та української культури»
обов'язкових компонент
освітньо-професійного програми першого(бакалаврського) рівня вищої
освіти**

173 Авіоніка

Електроніка, автоматизація та електронні комунікації

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 22.02.2024 №2

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кремен-
чуцького льотного коледжу
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 17.01.2024 №6

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.02.2024 №2

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки, соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін, протокол від 05.01.2024 №14

Розробник: викладач циклової комісії економіки, соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін, викладач-методист, доктор філософії Кірюхіна М.В.

Рецензенти:

1. Викладач Кременчуцького національного університету ім. М.Остроградського, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології, педагогіки та філософії Сошенко С.М.
2. Викладач циклової комісії економіки, соціально-гуманітарних та фундаментальних дисциплін Кременчуцького льотного коледжу ХНУВС, кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії, викладач-методист Носач І.В.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Практичне заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 3							
Тема № 1. Стародавня і середньовічна історія та культура України. Тема № 2. Історико-культурний розвиток українських земель у козацько-гетьманську добу (XVI – XVIII ст.).	36	2		2		32	екзамен
Тема № 3. Українське національно-культурне відродження: витоки, сутність, наслідки (XIX – поч. XX ст.).	18	2				16	
Тема № 4. Українська державність та культура у добу Новітнього часу (1917 – 1991).	18	2				14	
Тема № 5. Особливості історико-культурного розвитку незалежної України (1991 - 2019).	18	2		2		16	
Всього годин за семестр № 3:	90	8		4		78	

2. Методичні вказівки до практичних занять

Тема № 1: Стародавня і середньовічна історія та культура України.

Практичне заняття № 1: Українські землі у княжу добу.

Навчальна мета заняття: розглянути питання стосовно стану українських земель у княжу добу.

Кількість годин - 1 год.

Місце проведення – дистанційно

Навчальні питання:

1. Становлення східнослов'янської державності з центром у Києві.
2. Піднесення і розквіт Київської Русі.
3. Період роздроблення. Утворення Галицько-Волинського князівства і його роль у збереженні традицій східнослов'янської державності.
4. Золотоординське іго та його вплив на розвиток українських земель.

Рекомендована література:

1. Багацький В.В. Історія України: Підручник - Київ: Алерга. 2010.
2. Бойко А.Д. Історія України: Підручник — Київ: Академія. 2008.
3. Гісем О.В. Історія України: Підручник — Харків:Ранок. 2010.
4. Греченко В.А., Кушнерук В.А., Режко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури. – К., 2002. – С.458-462.
5. Греченко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури: Довідник – К., 2009. – С.403-408.
6. Греченко В.А., Історія України: Модульний курс. – Х., 2009.
7. Литвин В.М. Історія України: Підручник. – К: «Знання». 2006.
8. Нартов В.В. Історія України з давніх-давен до сьогодення. - Харків: Книжковий клуб. 2006.
9. Рибалка І.К. Історія України: Підручник. – Х: «Основа». 2005.
10. Д.Антонович. Українська культура. К.Либідь, 2003.
11. Л.Є.Лещинський. Українська та зарубіжна культура. К. МОН., 2005.
12. С.О.Черепанов Українська культура. Л. «Світ», 2004.
13. Н.Яртись, В.Мельник. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Л. «Світ», 2005.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття: підручники, конспект лекцій, ноутбук, інтерактивна дошка.

План проведення заняття:

Починаючи розгляд 1-го питання, передусім слід звернути увагу на теорії походження слов'ян – міграційну та автохтонну. В чому їх сутність? Визначте коли стався поділ слов'ян на три гілки (південних, західних, східних). Які племена вам відомі, що належать до східних слов'ян? Охарактеризуйте їх заняття, особливості суспільного ладу, духовний світ. Пригадайте, які протодержавні утворення існували у східних слов'ян, визначте їх місцезнаходження.

На межі VIII-IX ст. спостерігається прискорення політичної, економічної та етнокультурної консолідації східнослов'янських племен. Вкажіть чинники, що на вашу думку, мали вирішальний вплив на появу єдиного державного утворення у східних слов'ян. Особливо в цьому контексті слід наголосити на значенні процесу розпаду родової общини та формуванні феодальних відносин у східнослов'янському середовищі. Зверніть увагу на існування декількох теорій виникнення держави у східних слов'ян (норманської, антинорманської, хазарської тощо). За яких умов вони виникли та в чому їх сутність? Якої точки зору на виникнення держави у слов'ян дотримується більшість сучасних дослідників?

Фактична історія Київської Русі починається з часу походу новгородського князя Олега до Києва у 882 р., під час якого було поєднано південні та північні східнослов'янські племена. Чим був викликаний цей похід? Чому Олегу відносно легко вдалося посісти київський княжий престол? Визначте основні напрямки внутрішньої і зовнішньої політики князів Олега (882-912) та Ігоря (912-945). Розглядаючи правління княгині Ольги (945-964), слід звернути увагу на запроваджені нею реформи, її зовнішньополітичну діяльність. Князювання сина Ігоря та Ольги Святослава (964-972) позначилось проведенням низки військових походів. Відкидаючи дипломатичні методи ведення зовнішньої політики притаманні Ользі, Святослав надавав перевагу силовим заходам. Вкажіть основні походи здійснені цим князем та їх наслідки для зовнішньої і внутрішньополітичного становища держави.

При вивченні 2-го питання слід зазначити, що піднесення і розквіт Київської Русі-України припали на правління князів Володимира Великого (980-1015) та Ярослава Мудрого (1019-1054). За часів Володимира Великого в цілому завершився процес збирання слов'янських земель, остаточно було встановлено кордони Київської Русі – найбільшої держави тогочасної Європи. Володимир зміг побудувати досить ефективний апарат державного управління послідовно здійснивши адміністративну, військову, податкову реформи. Що саме вони змінили в державі? Звичайно найбільше значення мала релігійна реформа Володимира, а саме запровадження християнства. З'ясуйте причини цієї реформи, її основні етапи. Чому саме візантійське християнство обрав Володимир в якості державної релігії? Визначте ставлення різних соціальних груп до запровадження християнства. Окремо слід зупинитися на наслідках даної реформи. Яким чином вона вплинула на внутрішнє та міжнародне становище Русі, розвиток культури? Поміркуйте, чи були у цієї реформи негативні наслідки?

Ярослав Мудрий продовжив політику свого попередника спрямовану на укріплення держави, піднесення її міжнародного авторитету. Велику увагу цей князь приділяв розвитку освіти та культури. Наведіть конкретні приклади діяльності Ярослава у цій сфері. Пригадайте, який внесок цей діяч зробив у законотворчу діяльність? Якими методами князь користувався при проведенні зовнішньої політики? Що таке політика «шлюбної дипломатії»?

Торкаючись питання щодо політичного устрою Київської Русі, слід акцентувати на еволюції цього державного утворення від дружинної форми державності до централізованої, а згодом федеративної монархії. Як ці зміни впливали на розподіл владних повноважень у державі? При характеристиці соціально-економічних відносин зверніть увагу на процес подальшого розширення суспільства. На які основні соціальні групи розподілялось населення Київської Русі? Визначте механізм їх взаємодії. Яким чином відбувався розвиток сільського господарства, ремесел, торгівлі?

Розглядаючи 3-є питання, зауважте, що після смерті Ярослава Мудрого у Київській державі дедалі помітнішими стали центробіжні тенденції. Окремі князівства починають виходити з-під влади Києва. Остання спроба зупинити ці процеси пов'язана з князюванням Володимира Мономаха (1113-1125). Що

вам відомо про його діяльність? Правління цього князя лише призупинило розпад держави але не припинило його. До початку XIII ст. Київської Русі, як єдиної держави, вже фактично не існувало. В чому полягали основні причини розпаду Русі, чи був не відворотнім цей процес? З'ясуйте значення Київської Русі в історії України.

Одними з перших, ще наприкінці XI ст., курс на відокремлення від київського центру обрали Галицьке та Волинське князівства. Які фактори, на вашу думку, сприяли цьому? Згодом ці князівства об'єдналися у єдину Галицько-Волинську державу. Коли саме це сталося та хто відіграв вирішальну роль у процесі об'єднання? Що сприяло зближенню Галичини і Волині? Визначте основні етапи розвитку Галицько-Волинського князівства. З чим пов'язаний тимчасовий занепад та розпад даного державного утворення у 1205-1238 роках? Нове піднесення Галицько-Волинської держави припадає на часи правління Данила Галицького (1238-1264). Окреслить основні напрямки його внутрішньої та зовнішньої політики. Яким чином він побудував свої відносини з Золотою Ордою, країнами Західної Європи? Чому не відбувся спільний хрестовий похід західноєвропейців та Данила Галицького проти ординців? З'ясуйте причини поступового занепаду Галицько-Волинської держави та припинення її існування. Визначте роль Галицько-Волинського князівства в історії української державності.

При вивченні 4-го питання визначте в якій мірі на розпад східнослов'янської держави вплинув початок у I пол. XIII ст. монголо-татарської навали на руські землі? Принагідно зазначте особливості панування Золотої Орди на колишніх землях Київської Русі, характер її взаємовідносин з князівською владою, церквою, місцевим населенням.

Питання цільових виступів:

1. Теорії виникнення держави у східних слов'ян.
2. Еволюція Київської Русі від дружинної форми державності до централізованої, а згодом федеративної монархії.

Теми рефератів:

1. Питання про давньоруську народність та етногенез українського народу.
2. Київ – державний, культурний, торгівельний центр Київської Русі.
3. Дипломатичні відносини перших князів.
4. Князь Святослав – видатний полководець Київської Русі.
5. Історичний портрет Володимира Великого.
6. Історичний портрет Ярослава Мудрого.
7. «Руська правда» як перший юридичний кодекс.
8. Князівські міжусобиці – середньовічна форма політичної боротьби за владу.
9. Київська Русь і монголо-татари: основні аспекти взаємовідносин.
10. Данило Галицький – видатний державний діяч, дипломат, полководець.

Тема № 2. Історико-культурний розвиток українських земель у козацько-гетьманську добу (XVI – XVIII ст.).

Практичне заняття № 2 Українські землі у XVI – XVII ст.

Навчальна мета заняття: Визначити причини виникнення українського козацтва та утворення Запорізької Січі. Охарактеризувати боротьбу козаків з турецько-татарською агресією, діяльність гетьмана П. Конашевича-Сагайдачного. Загострити увагу на значенні Національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького. Окремо зупинитися на феномені козацької культури.

Кількість годин 1 год.

Місце проведення – дистанційно

Навчальні питання:

1. Виникнення українського козацтва. Запорізька Січ.
2. Козацько-селянські повстання кінця XVI – I пол. XVII ст.
3. Боротьба козаків з турецько-татарською агресією. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний.
4. Національно-визвольна війна 1648 – 1657 рр.
5. Феномен козацької культури.

Рекомендована література:

1. Багацький В.В. Історія України: Підручник - Київ: Алерга. 2010.
2. Бойко А.Д. Історія України: Підручник — Київ: Академія. 2008.
3. Гісем О.В. Історія України: Підручник — Харків:Ранок. 2010.
4. Греченко В.А., Кушнерук В.А., Режко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури. – К., 2002. – С.458-462.
5. Греченко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури: Довідник – К., 2009. – С.403-408.
6. Греченко В.А., Історія України: Модульний курс. – Х., 2009.
7. Литвин В.М. Історія України: Підручник. – К: «Знання». 2006.
8. Нартов В.В. Історія України з давніх-давен до сьогодення. - Харків: Книжковий клуб. 2006.
9. Рибалка І.К. Історія України: Підручник. – Х: «Основа». 2005.
10. Д.Антонович. Українська культура. К.Либідь, 2003.
11. Л.Є.Лещинський. Українська та зарубіжна культура. К. МОН., 2005.
12. С.О.Черепанов Українська культура. Л. «Світ», 2004.
13. Н.Яртись, В.Мельник. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Л. «Світ», 2005.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття :підручники, конспект лекцій, ноутбук, інтерактивна дошка.

План проведення заняття:

Розглядаючи 1-е питання про виникнення українського козацтва, звер-

ніть увагу на походження терміну «козак» та його еволюцію у процесі української історії. Одним з головних аспектів цього питання є проблема, пов'язана з причинами виникнення українського козацтва. Проаналізуйте основні теорії походження козацтва, визначте, яка з них, на вашу думку, є найдостовірнішою. Проблемним в історичній літературі є також питання про час виникнення українського козацтва. Усвідомте різницю між виникненням терміну «козак», виникненням українського козацтва взагалі і заснуванням Запорозької Січі. Яка частина населення подавалася в козаки і чому? Чим пояснити, що у козаки йшов лише деякий відсоток населення? Які риси характеру повинні були бути у козака? Назвіть і прокоментуйте основні умови прийняття в козаки.

Час утворення Запорозької Січі, її устрій. Чому існував саме такий військово-адміністративний устрій на Січі? Чому ця організація козаків так називається? Якими були функції гетьмана, кошового отамана, військового судді, осавула, військового писаря? Як називалися їх клейноди та що це таке? Якою була процедура обиравання кошового отамана? Поясніть, чому другою особою після кошового отамана на Січі був військовий суддя. Чим керувався суддя, призначаючи покарання для запорожців? Якими були ці покарання? Чи була у козаків смертна кара? Висвітліть роль військового писаря у діяльності Запорозької Січі. Чому йому вдавалося відігравати таку значну роль? На які підрозділи поділялося козацьке військо? Хто такі «діди»? Поясніть, які функції виконували військові служителі. Чому їх не обирали? Який орган вважався вищою владою на Січі?

При висвітленні 2-го питання покажіть, у чому були причини козацько-селянських повстань кінця XVI ст.? Назвіть основні події, пов'язані з цими повстаннями. У чому причини їх поразок? Чому після поразки повстання С. Наливайка у 1596 р. майже 30 років повстань не було, хоча причини для них зберігалися? Чим пояснити низку частих козацьких повстань у 1625-1638 рр.? Який характер мали усі ці повстання? Що ви знаєте про їх керівників? Необхідно вяснити, яке значення мали ці повстання для подальшої національно-визвольної боротьби усього українського народу. Наостанок, сформулюйте значення українського козацтва в історії XV-XVII ст. та історії України в цілому.

В середині XVII ст. в українських землях спалахнуло потужне козацько-селянське повстання, що з часом переросло у справжню національно-визвольну війну. Ті докорінні зміни, які вона викликала у соціально-економічних відносинах, геополітичній ситуації в регіоні, дають підстави вважати ці події Національною революцією.

Вивчаючи 3-є питання, важливо чітко окреслити різні аспекти боротьби козацтва проти турецько-татарських та польсько-литовських загарбників. Розкрийте роль окремих козацьких ватажків та полководців у походах на Крим та Туреччину. Чому саме на ці території були спрямовані рейди козацтва? Особливо виокремте роль Петра Конашевича-Сагайдачного у зміцненні козацтва та його військових перемогах. Розкажіть, на які групи поділялося козацтво. Хто такі «реєстрові козаки», «голота», «дуки», «низові», «городові»

козаки?

Починаючи розгляд 4-го питання, передусім треба з'ясувати основні групи причин, що спонукали різні верстви українського населення взятися до зброї, пов'язати їх з тогочасною внутрішньополітичною ситуацією у Речі Посполитій. Наступним кроком буде визначення конкретних передумов, що зробили можливим початок і розгортання масової боротьби українського народу. Тут доцільно звернутися до характеристики постаті Богдана Хмельницького. Як сталося, що довгий час цілком лояльний до польської влади чигиринський сотник, опинився на чолі повсталих мас?

Важливим аспектом розгляду проблеми повинно стати встановлення характеру та рушійних сил Національної революції. Який соціальний стан відіграв головну роль у цих подіях? Чому? З'ясування характеру Національної революції та Визвольної війни можливе за умови визначення тих основних цілей, що ставили перед собою її учасники.

Переходячи до характеристики першого етапу збройної боротьби, слід відзначити, що він відбувався за відчутної переваги козацько-селянського війська, яке здобуло низку блискучих перемог. Де саме було здобуто перемоги військом Богдана Хмельницького? Яку роль в цих перемогах відіграв фактор союзу з Кримським ханством? В чому, на ваш погляд, полягали основні засади успіху українців на першому етапі боротьби? Наприкінці 1648 р., досягнувши етнічних кордонів України, військо Б.Хмельницького досить несподівано припиняє подальші наступальні дії, а гетьман починає мирні переговори з польською стороною. Згодом було укладено українсько-польське перемир'я під Замостям. Наскільки доречним та виправданим був цей крок? Якими міркуваннями керувався Хмельницький, коли приймав відповідне рішення?

На початку 1649 р. більшість українських етнічних територій було звільнено від польсько-шляхетського панування. Яку назву отримали ці землі? Охарактеризуйте адміністративно-територіальний устрій Козацької держави, її межі, систему політичного управління. Кому належали основні владні повноваження? Зверніть увагу на ті зміни, що сталися у соціально-економічній сфері. Яким чином було вирішено аграрне питання? Чи всі верстви це в повній мірі влаштовувало? З'ясуйте, чи існували внутрішні протиріччя у Козацькій державі. Якщо так, чим вони були викликані? Які зміни у соціальній структурі населення української держави відбувалися протягом війни? Проаналізуйте ситуацію в релігійному житті України. Яку позицію зайняло українське православне духовенство щодо Визвольної війни?

Розглядаючи події другого етапу збройної боротьби (1649-1653), треба відзначити, що козацьке військо Хмельницького поступово втрачало стратегічну ініціативу. Чим, на ваш погляд, це було зумовлено? Зупиниться на характеристиці найважливіших подій цього періоду, а саме: битв під Збаражем, Берестечком, Батогом, Жванцем. Порівняйте умови Зборівського та Білоцерківського мирного договорів. Як вони були пов'язані з перебігом бойових дій? Поміркуйте, чому не дивлячись на ненадійність союзницьких відносин з Кримським ханством, Хмельницький саме до нього раз по раз звертався з

пропозицією спільних дій? Дайте загальну оцінку співвідношення сил наприкінці 1653 р.

З огляду на вкрай важке становище Гетьманщини, влітку-восени 1653 р. Хмельницький істотно активізує московський вектор своєї зовнішньої політики. В жовтні того ж року Земський собор в Москві приймає рішення: *«Військо Запорозьке з містами і з землями прийняти під государеву високу руку ...»* Які існували альтернативи українсько-російському союзу? Чому все ж таки на Московському царстві в якості союзника, зупинив свій вибір Хмельницький? Стисло охарактеризуйте українсько-російські стосунки у 1648-1653 рр. Виходячи з їх аналізу, з'ясуйте, чому цей союз не виник раніше?

В січні 1654 р. московське посольство прибуло до Переяслава на зустріч з представниками козацької старшини. Як ви гадаєте, чому саме Переяслав, а не Київ було обрано місцем проведення зустрічі? Розкажіть, як відбувалася Переяславська Рада. Особливу увагу зверніть на позицію Богдана Хмельницького. Рішення Переяславської Ради зафіксували перехід Козацької держави під протекторат Московського царства. Конкретні умови перебування України в його складі були визначені Березневими статтями. Охарактеризуйте цей документ. Чи був виправданим такий крок? Окремо зупинитися на розумінні акту Переяславської Ради українською козацькою елітою та московською верхівкою. В чому полягали головні розбіжності між ними? З'ясуйте оцінки, що надавали Переяславській угоді історики минулого, сучасні українські та російські дослідники. На основі їх аналізу, визначте основні підходи до вирішення цієї проблеми у історичній науці.

Як розгорталися події на завершальному етапі війни та Національної революції? Наскільки ефективним виявився для козацького війська союз з Московським царством? В чому конкретно виявила себе допомога Росії Хмельницькому? У 1656 р. Московське царство укладає з Річчю Посполитою Віленське перемир'я. Чи відповідало це Переяславській угоді та Березневим статтям? Після виходу з війни Москви, український гетьман відчайдушно намагався знайти нових союзників для продовження боротьби. До яких країн звертався Хмельницький? Чому, на ваш погляд, життєздатної коаліції так і не виникло? У вересні 1657 р. Богдан Хмельницький помирає, що стає фактичним завершенням національно-визвольних змагань. Охарактеризувавши його політичну, дипломатичну та військову діяльність, визначте історичну роль цієї особистості. В чому основні причини невдач українців на завершальному етапі боротьби? Підбийте остаточні підсумки Національної революції та Визвольної війни. Чи було досягнуто тих цілей, що ставилися їх учасниками? Яке історичне значення мали події 1648-1657 рр., у контексті українського націо та державотворення?

У 5-му питанні треба з'ясувати, яке місце в українській культурі займає козацтво. Охарактеризуйте українське козацтво як культурний феномен. Сформулюйте вашу особисту думку про роль українського козацтва у формуванні української національної ідентичності. Що з «козацької ідеї» заслуговує, на вашу думку, на збереження, а що є застарілим та гальмує подальший розвиток сучасної української національної ідентичності?

Теми рефератів:

1. Богдан Хмельницький – видатний державний діяч, полководець і дипломат.
2. Формування збройних сил періоду Визвольної війни.
3. Військова тактика Богдана Хмельницького у бойових діях 1648 – 1649 років.
4. Козацтво – головна сила Визвольної війни.
5. Видатні полководці Визвольної війни: М. Кривоніс, Д. Нечай, І. Богун.
6. Кримське ханство в політиці Богдана Хмельницького.
7. Зовнішня політика Богдана Хмельницького.
8. Молдавські походи часів Визвольної війни.
9. Становище України напередодні Переяславської Ради.
10. Порухення Переяславської угоди царським урядом і контрзаходи Богдана Хмельницького.
11. Політичний портрет гетьмана П. Дорошенка.
12. Героїчне і трагічне в постаті І. Сірка.
13. П.Конашевич-Сагайдачний – видатний політичний, державний і військовий діяч.
14. Заняття і побут запорожців.
15. Клейноди Війська Запорізького.
16. Молдовські справи – школа міжнародної політики козаччини.
17. Перші козацькі гетьмани. Дмитро Вишневецький – Байда.
18. Військове мистецтво українських козаків.
19. Козацька педагогіка.

Тема № 5. Особливості історико-культурного розвитку незалежної України (1991 - 2019).

Практичне заняття № 5: Держава Україна на сучасному етапі: здобутки, проблеми, перспективи.

Навчальна мета заняття: Розібрати проблеми, здобутки та перспективи національно-культурного розвитку України на сучасному етапі. Ознайомитись з основними досягненнями української культури новітнього часу.

Кількість годин 2 год.

Місце проведення – дистанційно

Література:

1. Багацький В.В. Історія України: Підручник - Київ: Алерга. 2010.
2. Бойко А.Д. Історія України: Підручник — Київ: Академія. 2008.
3. Гісем О.В. Історія України: Підручник — Харків: Ранок. 2010.
4. Греченко В.А., Кушнерук В.А., Режко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури. – К., 2002. – С.458-462.
5. Греченко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури: Довідник – К., 2009. – С.403-408.
6. Греченко В.А., Історія України: Модульний курс. – Х., 2009.
7. Литвин В.М. Історія України: Підручник. – К: «Знання». 2006.
8. Нартов В.В. Історія України з давніх давен до сьогодення. - Харків: Книжковий клуб. 2006.
9. Рибалка І.К. Історія України: Підручник. – Х: «Основа». 2005.
10. Д.Антонович. Українська культура. К.Либідь, 2003.
11. Л.Є.Лещинський. Українська та зарубіжна культура. К. МОН., 2005.
12. С.О.Черепанов Українська культура. Л. «Світ», 2004.

Навчальні питання:

1. Проголошення державної незалежності республіки. Перші кроки державотворення (1991 – 1996 рр.).
2. Політичний розвиток України на сучасному етапі.
3. Соціально-економічний розвиток України – досягнення та проблеми.
4. Міжнародне становище та зовнішня політика України.
5. Український культурний простір в умовах незалежності.

Методичне та матеріально-технічне забезпечення заняття :підручники, конспект лекцій, ноутбук, інтерактивна дошка.

План проведення заняття:

Розглядаючи 1-е питання плану семінарського заняття, слід проаналізувати суспільно-політичну та економічну ситуацію, яка склалась в СРСР в кінці 80-х – на початку 90-х рр., чітко визначити чинники, що прискорили

серпневі події 1991 року, показати їх наслідки. У зв'язку з цим необхідно пригадати хід події в Україні після спроби державного перевороту в Москві та дати їм оцінку. Здобувачі освіти повинні розібратись в особливостях політичного розвитку молодого держави Україна. Для цього необхідно охарактеризувати основні етапи становлення політичної системи республіки, всебічно розкрити складнощі та труднощі цього процесу.

Готуючись до 2-го питання семінару, необхідно показати, як на основі нової Конституції України розвиваються сучасні політичні процеси. При цьому слід розкрити суть «помаранчевої революції» та причини кризи режиму В. Януковича, що привела до подій «Євромайдану». Знати програми основних політичних партій та діяльність уряду республіки на нинішньому етапі її розвитку.

Висвітлюючи 3-є питання плану, здобувачі освіти перш за все мають розібратися в причинах економічної кризи в Україні та показати її наслідки. Також необхідно розкрити основні принципи економічної політики урядів України за останні десять років, в т.ч. здійснення приватизації, становлення приватної власності у різних формах функціонування, соціальні аспекти розвитку республіки.

Розкриваючи 4-е питання плану, здобувачі освіти повинні мати на увазі, що зовнішня політика України (формування її пріоритетів) багато в чому нерозривно пов'язане з політичним та соціально-економічним становищем, яке склалось в Україні. Сьогодні саме тому зовнішню політику України досить умовно можна поділити за напрямком дій: у СНД, насамперед з Росією, та з країнами ЄС і НАТО. Здобувачі освіти мають проаналізувати та показати досягнення, проблеми та труднощі міжнародної політики України, дати їй об'єктивну оцінку. Завершуючи роботу над темою, необхідно підбити підсумки, зробити відповідні висновки.

При розгляді 5-го питання слід зупинитися на сучасному стані української культури. Які зміни відбулися в цій сфері протягом останньої чверті століття. Постмодернізм як переосмислення всієї традиційної культури. Охарактеризуйте сучасний стан культури в Україні. Які актуальні проблеми стоять перед українською культурою: надмірний «патерналізм» держави; відхід держави від регулювання культурних процесів. У чому криються причини сьогоднішнього падіння культури серед пересічних громадян України? Чому все частіше проявляється недовір'я у самих українців до своїх національних пріоритетів? Визначте подальші перспективи розвитку української культури.

Теми рефератів:

1. Структурні зміни в політичній системі України після проголошення незалежності республіки.
2. Характер, особливості, проблеми політичних відносин України з країнами СНД.
3. Основні політичні партії в Україні на сучасному етапі.
4. Кравчук Л.М. – перший президент незалежної держави Україна.
5. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція».

6. Прийняття Конституції України та її історичне значення.
7. Криза режиму В. Януковича. «Євромайдан».
8. Україна на шляху євроінтеграції.
9. Становлення і розвиток органів внутрішніх справ України.
10. Проблеми та досягнення української культури доби незалежності.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Багацький В.В. Історія України: Підручник - Київ: Алерга. 2010.
2. Бойко А.Д. Історія України: Підручник — Київ: Академія. 2008.
3. Гісем О.В. Історія України: Підручник — Харків:Ранок. 2010.
4. Греченко В.А., Кушнерук В.А., Режко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури. — К., 2002. — С.458-462.
5. Греченко В.А., Чорний І.В. Історія світової та української культури: Довідник — К., 2009. — С.403-408.
6. Греченко В.А., Історія України: Модульний курс. — Х., 2009.
7. Литвин В.М. Історія України: Підручник. — К: «Знання». 2006.
8. Нартов В.В. Історія України з давніх часів до сьогодення. - Харків: Книжковий клуб. 2006.
9. Рибалка І.К. Історія України: Підручник. — Х: «Основа». 2005.
10. Д.Антонович. Українська культура. К.Либідь, 2003.
11. Л.Є.Лещинський. Українська та зарубіжна культура. К. МОН., 2005.
12. С.О.Черепанов Українська культура. Л. «Світ», 2004.
13. Гриценко Т.Б. Культурологія. Посібник. Видавництво Центр учбової літератури. 2021 р.
14. Сабадаш Ю.С., Нікольченко Ю.М., Дабло Л.Г. Курс лекцій. Видавництво: Ліра-К. 2021р.
- 15.Вербицька П. В., Хома І.Я. Історія української культури: європейський контекст. Видавництво Львівська політехніка. 2015р.

Допоміжна

14. Грушевський М. Історія України: Підручник. — К: «Варта». 2003.
15. Ліщинський Л.Е. Історія України та її державності. — К: «Каравела». 2006.
16. Світлична В.В. Історія України: Підручник. — К: «Каравела». 2006.
17. Сливка Історія України: Підручник. — Л: «Світ». 2003.
18. С.Абрамович. Світова та українська культура. Л. «Світ», 2004 р.
19. В.Бокань, Л.Польовий. Історія української культури. Навчальний посібник. К. МАУП, 2001.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://historians.in.ua/>
2. <http://uk.wikipedia.org/wiki/>

3. <http://litopys.org.ua/>